

Л. Яновська.

НА СІНОЖАТІ.

Жарт на одну дію.

—| Ціна 45 цнт. |—

Ню Йорк — New York.

1920.

НАКЛАДОМ УКРАЇНСЬКОЇ КНИГАРНІ
ім. Т. Шевченка.

168 EAST 4TH ST., NEW YORK, N. Y.

ДІЄВІ ЛЮДИ :

ПРИКАЖЧИК — Йосип Іванович.

ПРИСЬКА — дівка строкова.

ГАЛЯ — дівка строкова.

ТЕТЯНА — мати її.

МАКСИМ — парубок строковий.

ОПАНАС — батько Максимів.

Строкові: дівчата, парубки, чоловіки.

Староста, поняті, селяне.

Діється за наших часів.

891.79

Табл.

Оп

Я В А 1 .

Сіножать. Дівчата співають петрівчаних пісень, гребуть сіно. Прикажчик сидить на сіні ліворуч; праворуч, за лаштунками, парубки.

ДІВЧАТА (співають.)

Та маленька нічка,
Та петрівочка, —
Та не виспалася наша дівочка;
Цілу ніч не спала—по горі ходила,
По горі ходила—віночки робила.
Ой, віночку білий та білесенький!
Та й до личенька та рівнесенький!
Ой, віночку барвий та рожевий квіт,—
Ой чи було літо, а чи самий цвіт.
Ой чи було літо, а чи не було,—
Чогось воно мені не докучило.

ПРИКАЖЧИК. А нуте, моторніше! Бачите, де сонце? Я піду до косарів а ви тут не гуляйте: щоб скінчили гребовицю, поки повернуся. (Встає.)

ДІВКА. І хто б там гуляв?

ПРІСЬКА. Ідіть, ідіть, дядечку,—я за вас доглядатиму.

ПРИКАЖЧИК. Доглядай тільки свого язика, то й робота буде.

ПРИСЬКА (*перестає гребти.*) І таке, їй-же-Богу, вигадують: «доглядай свого язика»,—наче він заважає!... Я ж за його грошей не беру—дурнісінько працюю.

ПРИКАЖЧИК. О! тебе тільки зачепи! Греби вже, греби.... (*Надходить праворуч до парубків, що за лаптунками.*) Максиме!

МАКСИМ (*за лаптунками*). Га?

ПРИКАЖЧИК. Повертайтеся проворніше, а не «га».

ПРИСЬКА. Адже ж він, дядечку, робить!

ПРИКАЖЧИК. Я до тебе балакаю? Роби своє діло та не тич носа до чужого проса. (*До парубків*). Максиме!

МАКСИМ. Га?

ПРИКАЖЧИК. Не гакай, щоб тебе гаком за ребра зачепило! Твоя копиця зразу перекинеться.

ПРИСЬКА. Адже ж, дядечку, копиця рівна.

ПРИКАЖЧИК. «Рі—вна!..» На тебе скидається.

ПРИСЬКА. Як би то на мене! Я—наче та тополя: рівна, гінка та висока.

ПРИКАЖЧИК. Греби вже...

ПРИСЬКА (*перестає знову гребти.*) Дядечку, адже я краща за Галину?

ПРИКАЖЧИК. Відчепися. (*До парубків*) Максиме! Чуєш ти, ледащо, лежебоко, поправ копицю!

МАКСИМ. Де?

ПРИКАЖЧИК. Повилазило? Перша од краю. Поправ зразу, бо я тебе таки к бісовому батькові прожену.

ПРИСЬКА. Дядечку, а дядечку! Вже час вам і до косарів іти, та й до Галі... гм... гм... довідатись...

ПРИКАЖЧИК. А тобі зась! Я й сам знаю, куди мені йти.

ПРИСЬКА. Не гнівайтесь бо, дядечку! їй-же-Богу, я думала, що той «ледащо», «лежебока»—Максим отой, вам і памороки забив. І... проклятий таки парубок: наче навмисне дратує: то копицю криво складе, то з Галиною забалакається...

ДІВЧАТА. *(реголчуться.)*

ПРИКАЖЧИК *(до дівчат)*. А ви, сороки, чого зуби скалите? Ось я вам...

Я В А 2 .

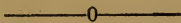
Ті ж та дядько строковий.

(За лаштунками співають косарі).

Вийшли в поле кōсарі
Косить ранком, на зорі.
Ой, нуте, косарі і т. п.

ДЯДЬКО. Де звелите, Йосипе Івановичу, займати постаті?

ПРИКАЖЧИК. Зараз покажу. *(Йде)*. Через тих собачих дівок завжди час згаїш: роботи кат-ма, а балачок і на віз не вбереш.

Я В А 3 .

Дівчата сами.

ПРИСЬКА *(крадеться за прикажчиком, передражнює його, як він шкандибає, потім до дівчат)*. Тю-у,

шалений! Чи ба, як пошкандибав? Вже зник за могилою. Кидаймо сестрички, гребти, даймо сердешним грабелькам спочити. (*Штурляє свої граблі*). Отут, мої голубята, на свіжому сінці полежете!

ДІВЧАТА. А й справді (*Кидають граблі*).

ПРІСЬКА (*до парубків*). Хлопці-хлопята, малі жабенята, кидайте й ви свої вила та йдіть до гурту.

ПАРУБКИ (*за коном*):

Туман яром котиться,—
Хлопцям гулять хочеться.
Ой, лихо, лихо—не біда,—
Хлопцям гулять хочеться.

(*Виходять на кін*).

Я В А 4 .

Дівчата та парубки.

ПРІСЬКА. А Максим де?

ПАРИБОК 1. Зостався докладати копицю—боїться Йосипа.

ПРІСЬКА. От дурний! Максиме, йди зразу, бо, їй-же-Богу, вилаю... (*Йде до Максима*).

Я В А 5 .

Без Пріськи.

ДІВКА 1. Та й боїться ж Максим того Йосипа!

ПАРУБОК 1. А спитать, чого?

ДІВКА 1. Щоб не прогнав.

ПАРУБОК. Кат його не візьме—батько багатий.

ДІВКА 1. А Галя? Він-бо без неї й не дихне.

ПАРУБОК 1. А де це Галя, справді?

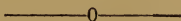
ДІВКА 1. Йосип навмисне одрізнив од гурту—
послав пшеницю мити.

ПАРУБОК 1. Та й засіла вона йому у печінки...

ДІВКА 2. Кумедія з ним та й годі. Вчора ми
вечеряємо, а Йосип став на дверях, обіперся об од-
вірок та як витріщиться на Галю... Ми трохи, братця,
галушками не подавилися від реготу... Одно—ди-
виться, одно—дивиться, а-ні змигне.

ПАРУБОК 1. А Галя що?

ДІВКА 2. Довго не примічила, а потім як бликне
на його та як пожбурить ложкою! Реготу на всю кух-
ню....

Я В А 6 .

Ті ж, Пріська, Максим.

ПРІСЬКА (*показує на Максима*). Ледве при-
тягла.

МАКСИМ. Забажалося мене побачить?

ДІВКА 1. Авже ж: як торішнього снігу.

ДІВКА 2. І охота тобі потуряти отій рудій со-
баці. Та бувши тобою, я йому б досі очі заплювала.

МАКСИМ. Прожене, катюга!

ПРІСЬКА. То що як прожене? Невже тобі страш-
но залишити Галю з отим клишоногим? Та хай він
перед нею барвінком постелеться, хай у оксамит одяг-
неться—вона однаково на його наплює. Велике цабе;
як прикажчик,—такий самісінький наймит, як і ми!

ПРИСЬКА. Тільки й ріжниці, що ми хороші, а в його гроші! (До Максима). Та чого ти так почервонів? Чи ба, як рак печений! Біжіть, дівчата, та зачерпніть хоч у шалку води — злиймо йому вид, щоб не палав так дуже....

(Дівчата біжать по тикву, обливають Максима — той боронить ся).

ПРИСЬКА (починає співати, за нею ввесь гурт).

Ой, знати, знати, хто кого liebe:

Стисне до серденька, ще й приголубе. (Двічі).

Ой, знати, знати, в кого єсть дочки:

Втоптані стежечки через садочки. (Двічі).

Ой, знати, знати, хто нежонатий:

Білее личенько, як в паненяти. (Двічі).

Ой, знати, знати, хто оженився:

Скорчився, зморщився, ще й зажурився.

(Двічі).

— 0 —

Я В А 7.

Ті ж і Галя.

ПРИСЬКА. Вже вправилася?

ГАЛЯ. Дві четверти пшениці переточила і змила.

ПРИСЬКА. Гарзд, що й поспішилася, бо тут як заходився Максим журитись, за тобою, а Йосип і собі, так ми вже хотіли за попом бігти...

ГАЛЯ. Ти вже як зверзеш, то й купи не держиться. (До всіх дівок). Чому це ви не гребете?

ПРИСЬКА. Триваємо, серденько, дощу, щоб сіно одійшло.

ПАРУБОК. А то воно, бач, так посхло, як серце Максимове од кохання.

ГАЛЯ (*бере граблі*). Нумо гребти...

ДІВКА 1. Тьфу... яка робоча!

ГАЛЯ. Йосип лаятиме.

ПРИСЬКА. А ми його...

ПАРУБОК 1. Він нас у вічі, а ми його за очі.

ПРИСЬКА. А ну його к бісу, самого Йосипа — заспіваймо краще. (*Починає співать, за нею дівчата*).

Ой, мати, мати, ой час тее жито жати,
Ой час тее жито жати, ой час мене заміж дати.

(*За лаптунками голос Йосипа*): Геї, цап проклятий, не бачиш хиба, що коні у вісї?

(*Дівчата та парубки кидаються до роботи*).

Я В А 8 .

Дівчата та Йосип.

ПРИКАЖЧИК. Оце ви тільки нагребли?

ПРИСЬКА. Хиба, дядечку, мало?

ПРИКАЖЧИК. А, бодай би ви тим хлібом подавилися, що так заробляєте!...

ПРИСЬКА. Еге ж! Учора я й так трохи не подавилася, спасибі вам, черствим хлібом,—Галя буханцями в спину ледве обрятувала.

ПРИКАЖЧИК. Та вам, лежебокам, дармоїдкам, не то черствого хліба—остюків шеода!

ПРИСЬКА. Хиба ми, дядечку, справді мало нагребли? А ми ж то хотіли вам так догодити—і на хвилинку не спочивали. Попереки поболіли, на рученьках пухирі повиступали, ніженьки потомилися.

ПРИКАЖЧИК. Тільки язик не втомився, щоб він тобі задуб! (*До Галі*). А ти вже тут? Я тобі не велів виходити на гребовицю....

ГАЛЯ. Я пшеницю змила—що б же я у дворі робила?

ПРИКАЖЧИК. Як то «що робила?» Хиба в ікономії мало діла?

ПРИСЬКА. Тим то вона, дядечку, й поспішилася змити пшеницю, що багацько діла.

ПРИКАЖЧИК. Не тебе питають! (*До Галі*). Я тобі заборонив виходити на сіножать, як же ти сміла мене не послухати?

ГАЛЯ. І що б я робила в ікономії?

ПРИКАЖЧИК (*сердито*). «Що робила? що робила?» Сіла б та й сиділа, поки б я не загадав тобі якого іншого діла.

ПРИСЬКА. Оце гаразд! Сядьмо ж і ми, сестрички, та посидьмо! (*Вклоняється Йосипові*). Хай вам Господь посилає щастя та здоров'я, дядечку, за вашу ласку до дівчат.

ПРИКАЖЧИК. Мовчи!

ПРИСЬКА. Мовчатиму, мовчатиму, тільки й ви, дядечку вже замовчіть, бо, їй-же-Богу, обридло слухати, як ви то на Галину, то на Максима нападаєтеся. І за віщо ви їх зненавели? Однаково лайкою не розрізнете їх,—краще пошліть мене до знахарки, то я здобуду вам і одворотного, привородного зілля, щоб ви й не мучилися на цьому світі.

ПРИКАЖЧИК. Коли ти, собача дочко, не мовчатимеш, то я тобі оцим ціпком вкорочу твого язика поганого! Дочекається таки мій ціпок погуляти на твоїй спині!

ПРИСЬКА. Ой, ні, дядечку: «бить—купить!»

ПРИКАЖЧИК (*свариться ціпком*). Побачимо.

ДІВКА. Вже й сонечко заходить.

ПРИСЬКА (*співає, за нею дівчата*).

Вже сонце котиться—
Нам до дому хочеться;
А ми не йдемо—
Приказу ждемо.

(Хлопці за лапштунками): «Гу-гу... тю... у-гу!...»

ДІВЧАТА. Нуте, нуте до межі

Варенички у діжі.

Ой, нуте робить—
Себе не барить. } Двічі.

Нуте, нуте по пять

Вареники киплять.

Ой, нуте робить—

Себе не барить.

Не будемо шльонувать—

То тут будем ночувать.

Ой, нуте робить—

Себе не барить.

ПРИКАЖЧИК. А, бодай вам заціпило! Як ви мені увірилися з своїми піснями. (До Галі). Цей вечір ти поженеш корови пасти на лан.

ГАЛЯ (здивовано). Адже сьогодні не моя черга пасти!

ПРИКАЖЧИК. То що? Я велю. (До парубків). Максиме! поженеш коней на ставидло. (Йде до парубків).

— 0 —

Я В А 9 .

Ті ж без Йосипа.

ПРИСЬКА. Ха-ха-ха! Чуєте, дівчатка? чуєш, Галю? Тебе посила на лан, а Максима на ставидло—

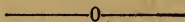
за три версти розжене вас. Не милуватиметесь цю нічку, слухамите пташок у садочку! ні, ні...

ДІВКА 1. І прирозумів же, як їх розлучити!

ДІВКА 2. Ота кривуля за Галею й сонця не бачить. Дивіться, сестрички, де сонечко!

ПРИСЬКА. «Час до дому, час, час...

ПАРУБКИ. «Ой час і пора» (*виходять з вилами на кін і співають, ідучи з дівчатами геть з кону*).

Я В А 1 0 .

Йосип та Галя.

ПРИКАЖЧИК (*у-слід строківцям*). Галю, а Галю!

ГАЛЯ (*з-за кону*). Га?

ПРИКАЖЧИК. Візьми ось тикву—дівчата забулися.

ГАЛЯ (*вертається, бере тикву, хоче йти*).

ПРИКАЖЧИК. Тривай-бо, Галочко! Куди поспішаєшся?

ГАЛЯ. Строківці вже пішли.

ПРИКАЖЧИК. Хай собі йдуть, а ти побудь трохи зо мною. Галочко, чого ти прийшла на гребовицю? Я тобі навмисне загадав пшеницю мити, щоб ти свого білого личенька на сонці не запалила, а ти прийшла сюди. Скажи, моє серденько, на яку роботу настановити тебе завтра?

ГАЛЯ. Заведено, яку дівчатам, таку й мені роботу загадаєте. (*Хоче йти*).

ПРИКАЖЧИК. Тривай-бо! Я хочу з тобою по щирости побалакати, а ти мершій тікаєш. Слухай сюди, моя голубонько! Ти бачиш, який я до тебе прихильний; я тобі й роботу щодня призначаю найлегшу, я тебе що неділі додому нускаю, я тобі й платок у-осени дам найкращий,—послухай же мої поради та не погань-бо себе, моє серденько, жениханням з отим паскудним Максимом. Воно нікчемне, непутяще, не варто доброго й слова, а ти ж такий дівонька—слава Богу!

ГАЛЯ. Доки я тут стоятиму?

ПРИКАЖЧИК. Розсердилася, розгнівалася, слухати мене не хочеш... Дурненька, дурненька! Ти б таки сама подумала: з ким ти змагаєшся, кому ти перечиш? Я ж таки прикажчик, а ти—строкова дівка: моя воля, моє право над тобою. Інший би на моєму місці грімав на тебе, найважчу роботу тобі накидав, а я, бач, до тебе з ласкою...

ГАЛЯ. На віщо ви мені це кажете?

ПРИКАЖЧИК. На те, моя дівонько, на те, моя галочко, щоб ти подумала та не цуралася свого щастя. Подумай тільки, подумай: схочеш—і будеш прикажчицею... Прикажчицею! А? Хиба погано?

Я В А 1 1 .

Ті ж та стронівці.

(Стронівці крадуться, ховаються за копицю).

ГАЛЯ. Залицятесь до кого хочете, робіть прикажчицею чи панією, а мені... мені гидко, бридко, соромно слухати ваші речі *(Хоче йти)*.

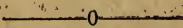
ПРИКАЖЧИК *(вдержує її за рукав, співає):*

Дівчино, рибчино,
Кохана моя,
Чого ж ти мене
Та й не злюбила!

ПРИСЬКА (крадеться тихенько й над самим вухом у прикажчика на весь голос):

Я вас любила і не забуду,
Любила, кохала—любити буду.

(Галя з реголом біжить геть з кону).

Я В А 1 2 .

Прикажчик, Пріська, строківці за копицею.

ПРИКАЖЧИК. Тьху! Оглашенна, листопадна, сто куп чортів твоєму батькові!

ПРИСЬКА. Оттакої! Хиба ж то ви, дядечку, не до мене приспівували?

ПРИКАЖЧИК. А! Халера тебе візьми!

ПРИСЬКА. Ще й сердяться! Я думала, що то ви за мною так побиваєтеся, та й хотіла заспокоїти вас... Ну, не клопочіться: я нікому не скажу, ніхто не знатиме про нашу пригоду: а-ні душа, ні лялечка.

ПРИКАЖЧИК. Така ти й язиката!

ПРИСЬКА. Йй-же-Богу, не скажу. Хай я прахом розсиплюся, хай я лусну—не скажу. То ви дядечку, мене не знаєте: я жаліслива, дуже жаліслива... тільки...

ПРИКАЖЧИК. Що там «тільки»?

ПРИСЬКА. Треба, щоб ви зробили те, що я попрохаю. Тоді я в домовину понесу з собою цю новину про вас.

ПРИКАЖЧИК. Що там таке? Може й зроблю.

ПРИСЬКА (*лукаво*). Щоб ви потанцювали зо мною.

ПРИКАЖЧИК. Божевільна! Хіба я коли танцював?

ПРИСЬКА. А я хіба коли мовчала? Вже ж вам, здається легше потанцювати, ніж мені змовчати. Та воно зовсім не важко танцювати. Ось спробуйте. (*Тягне прикажчика за рукав*).

ПРИКАЖЧИК. Відчепися, сатано!

ПРИСЬКА. Ось бачте, дядечку, які ви недобрі! Коли так, то й я не хочу мовчати (*На весь голос*). Люди добрі, слухайте сюди... Наш прикажчик, Йосип Іванович...

ПРИКАЖЧИК. Мовчи ти, каторжна...

ПРИСЬКА. Затанцюйте, а ні—так я зразу піду в казарми та розкажу все. Ото буде реготу!.. Нумо, дядечку! (*Тягне за рукав співає*):

Ой дівчина-горлиця
До козака горнеться,
А козак—як орел,
Як побачив, так і вмер.

Не хочете танцювати? (*На весь голос*). Люди добрі, слухайте сюди. Наш прикажчик...

ПРИКАЖЧИК. Та я не вмю.

ПРИСЬКА. Нічого—навчитесь. Нуте-бо. (*співає*)

Ой дівчина-горлиця...

ПРИКАЖЧИК (*почина перебірать ногами*).

ПРИСЬКА. Отак би й давно. Хутенько, дядечку, хутенько! «Ой дівчина-горлиця» і т. и.

ПРИКАЖЧИК (*танцює швидко*).

(За копицею): Ха-ха-ха! тю...у! (Всі строківці біжать геть з реготом, за ними й Пріська).

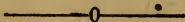
ПРИКАЖЧИК. Призвела, проклята, призвела до сорому!

Я В А 13.

Прикажчик сам.

ПРИКАЖЧИК (стурбовано). Ну, я ж їй! Призвела, проклята, призвела! Я б тобі давно шлях показав, як би тебе не старшина в хрест уводив! (Бігає по коню).

Я В А 14.

Прикажчик та Опанас.

ОПАНАС (увіходить тихенько, низенько вклоняється). Здоровенькі були, Йосипе Івановичу!

ПРИКАЖЧИК. От гаразд, що прийшли. Я хотів сам оце йти до вас—попрохати вас об чімсь.

ОПАНАС. Жартуйте, хай здорові будете, Йосипе Івановичу! Об чім маєте ви прохати таких маленьких людців, як ми? Самі знаєте наші злидні, нашу бідність та недостатки: хлібця—дасть Біг, грошенят і в заводі немає— хйба соломкою або половкою услугувати?

ПРИКАЖЧИК. Не треба мені ні грошей ваших, ні хліба, тим паче прілої полови...

ОПАНАС. То ж то і є! то ж то і є! І я бо кажу: нема чим нам, злидням, вам услугувати... Ось я, не в гнів вам буде, прийшов навмисне щоб поприхати вас....

ПРИКАЖЧИК. Кажіть...

ОПАНАС. Ви старші—за вами річ!

ПРИКАЖЧИК. Ні, кажіть попереду ви.

ОПАНАС. За отаманом перше слово.

ПРИКАЖЧИК. Ви старші на годи.

ОПАНАС. Ваша сила—ваша воля... Рівець хотів попрохати у вас за-для пастівничка: одна одним коровячка, та й то ніде попасти. Свій сінокос, 15 десятинок, під траву запустив, а пастівничка немає.

ПРИКАЖЧИК. Та що ж! Воно можна...

ОПАНАС. Травиці хотів ще попрохати, отієї заводської—настрямочок....

ПРИКАЖЧИК. Бачите, ця трава насіяна на завод, на насіння; пан дуже у ній кохається; одже візьму гріх на душу—дозволю вам трошки укусити. тільки, глядіть, обережно, щоб хто не дізнався.

ОПАНАС. Ні ні, борони Боже! Хиба я людей не знаю? Я вночі, без місяця, у балочці коситиму.

ПРИКАЖЧИК. Оце і все?

ОПАНАС (*кляється*). Ще хотів попрохати отієї пшениці «гарнуатки», хоч мисочку на завод.

ПРИКАЖЧИК. Е, ні! Цього не можу—це вже скидається на те, наче я краду. У пана її всього дві четверти....

ОПАНАС. Хай Бог милує—красти! (*Тихо*). Хиба то ви крали, як собі на насіння у-ночі брали?

ПРИКАЖЧИК. То я в щот жалування: все одно, що купив.

ОПАНАС. А яка зародила! От і вір людям, що з купленого зерна не буде хліба!

ПРИКАЖЧИК. Добре! я вам і пшениці дам.

ОПАНАС. Мірочок зо дві, як буде ваша ласка!

ПРИКАЖЧИК. Хай вже й дві. Приїздить у-ночі —я вам наберу, а потім, заведено, запишу в щот жалування.

ОПАНАС. Так, так...

ПРИКАЖЧИК. Більш нічого?

ОПАНАС. Ох, Йосипе Йвановичу, Йосипе Йвановичу! Таки людцям, як ми, і на хрестини треба сорочки прохати, і на труну дощок позичати. Де б то нам при наших злиднях та недостатках та не було об чім прохати!

ПРИКАЖЧИК. Кажіть в один раз.

ОПАНАС. Коли б ваша ласка, Йосипе Йвановичу, та зглянулися ви на мене та пособили мені левадку за 700 карбованців у пана купити, то я б вам у ноги поклонився.

ПРИКАЖЧИК. За ту леваду сьогодні Прокіп 1,000 карбованців давав.

ОПАНАС. То що, то що? Ви про Прокопа мовчіть, про мене скажіть—панові грошей треба, от і буде левадка за мною. На 700 якось стягнуся, а більше й шага за душею нема.

ПРИКАЖЧИК. Ну, добре хоч і знаю, що у збанку ваших 2,000 лежить; хоч і знаю, що у вас сім пашених ям з пшеницею,—проте тягтиму за вас руку—умовлю пана віддати вам левадку за 700. Але за все те, що я зроблю для вас, ви мусите завтра взяти вашого сина з ікономії.

ОПАНАС (*перелякано*). Максима?

ПРИКАЖЧИК. Завтра щоб не було й духу його в ікономії, щоб я його не бачив більш перед своїми очима!

ОПАНАС. Бідна голівонько! Змилуйтеся!.. Куди я його тепер подіну?

ПРИКАЖЧИК. Куди знаєте! Хоч з камінем на шії в воду, а я його більш не держатиму. Ви не візь-

мете—я, однаково, його прожену, бо я прикажчик, я старший тут в ікономії: кого хочу, того жену з двору.

ОПАНАС. Боже мій, Боже! Це ж він і строк переведе. Сорок карбованців—не сорок копійок!

ПРИКАЖЧИК. Наймете в другу ікономію, то там він може краще робитиме, а тут йому Галька заважає.

ОПАНАС. Галька? ота голодранка? удовина дочка? Хай же він прийде у неділю, я йому покажу, як до злиднів залицятися!

ПРИКАЖЧИК. Як то—у неділю? Завтра я його сам прожену.

ОПАНАС. А! бідна голівонько! Обість, чисто обість, каторжний хлопець, поки я йому десь місце найду.

ПРИКАЖЧИК. Як знаєте! Коли вам шкода синові шматки хліба, то мені ще шкодніше панської пшениці та левади... На рівець та травицю я теж знайду вдячніщих за вас охотників.

ОПАНАС. Не гнівайтесь, прохаю вас, Йосипе Івановичу!.. Я візьму його, тільки... *(кланяється)* хай таки він хоч ці чотири деньки, до неділі, побуде—хоч на поганенькі штаньчата заробить....

ПРИКАЖЧИК. Завтра щоб його не було!

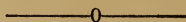
(За коном голос Максима); Гей! куди, булана? Тпрр... гладка!

ПРИКАЖЧИК *(кричить на Максима)*. Гей ти! Чого серед ночі людей полохаєш? *(У бік)*. Ото з досади гукає так на коней,—досадуй, досадуй: не пособиць, бо я таки прикажчик! *(До Опанаса)*. Ідїть же до Максима та скажіть йому, щоб завтра прийшов у контору за роцотом.

ОПАНАС *(чухається)*. А! бідна голівонько. Добре. Прощайте! Не забудьте ж про левадку!

ПРИКАЖЧИК. Ні, ні...

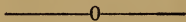
ОПАНАС (*іде геть*). Максиме, Максиме! Зажди-но мене!

Я В А 1 5 .

Прикажчик сам.

ПРИКАЖЧИК. Тьху!.. Іще наш перший дукар на селі. Обшарпане, обідране, голодне раз-у-раз! І Галя ладна до такого свекоря йти? Що то значить кохання! Так ні ж, ні, моя куріпочко!.. не попусти я тебе загинути! Вирятую тебе, дівонько: не мало, не багацько—прикажчицею тебе зроблю! Тут аби на цю ніч вас розлучити, аби цю ніч як перебути, а ранком аж зашелестить Максим з двору, і дурному коханню твоєму буде кінець. Не дурно я 15 років удів—не попусти тепер над своїм коханням знущатися. Та й те ж подумати: я прикажчик—не аби-що!

Я В А 1 6 .

Прикажчик та Пріська.

ПРІСЬКА. Дядечку мій, голубе батечку ріднесенький, золотесенький, кривесенький...

ПРИКАЖЧИК. Чого тобі, оглашена?

ПРІСЬКА. Увольте моє прохання...

ПРИКАЖЧИК. Ізнову щось надумала, неокаяна?

ПРИСЬКА. Мій дядечку, мій братику, мій рід-
несенький...

ПРИКАЖЧИК. Тьху... скажена!

ПРИСЬКА (*лукаво*). Не забороняйте мені за-
мість Галі пасти!

ПРИКАЖЧИК. Це з якої речі?

ПРИСЬКА. Мій батечку! В неї голівонька болить!
Не так голівонька як ніженьки; не так ніженьки як
серденько, та все по тому ледачому Максимові!..

ПРИКАЖЧИК. Завтра твоя черга—завтра ти
й пастинеш.

ПРИСЬКА. Ну, нехай яка инша дівка замість
Галі пасе!

ПРИКАЖЧИК. Не можна.

ПРИСЬКА. Ну, хай Санька.

ПРИКАЖЧИК. Чи тобі позакладало.

ПРИСЬКА. Дядечку, а Варька?

ПРИКАЖЧИК. Пришелепувата! Сказав—ні.

ПРИСЬКА (*швидко*). Ну Явдоким, ну Степан,
ну Іван...

ПРИКАЖЧИК (*перепиняючи річ*). Сказилася,
чи що? Сказав—не можна.

ПРИСЬКА (*лукаво*). Ну, хай Максим та Галя
вкусі пасуть.

ПРИКАЖЧИК (*рознамившись*). Чи ти відче-
пишся від мене, причинувата? Як звелів, так і буде:
Максим пожене на ставидло, а Галя на лан.

ПРИСЬКА. А ви, дядечку, де будете? Мабуть до
Галі поманісеньку пошкандибаєте?

ПРИКАЖЧИК. Мара! чиста мара! чого ти прий-
шла, чого тобі треба?

ПРИСЬКА. Кликати вас вечеряти, бо тітка вже
втретє галушки гріють—чисто на соломаху перевари-
лись. Я кажу тітці: підждіть трохи, поки дядько пі-
сля «горлиці» спочинуть, а вони таки шлють.

ПРИКАЖЧИК. Ач иродова дочка! Ще й глузує! Зажди, зажди, я таки колись тобі пригадаю! (Иде).

— 0 —

Я В А 1 7 .

Пріська сама.

ПРІСЬКА (*у-слід прикажчикові*). Шкандилюго проклятий, собака руда, потороча, дрантя погане, волюка клопоухий! Бач, що прирозумів: Максима з ікономії вигнати. А Галя дурна, й-же-Богу, дурна! Коли б оце я була на її місці, то я б і до віку не погнала корів,—прикинулася б такою недужою, хоч присвятитись: ухопили б мене і сояшниці, і пропасниця, і пристріт, і насередниця, і крикливіці, і плаксивиці, і всяке горохове лихо.... Стогнала б, кричала, корчилася, до землі припадала б, аж поки всі заснули, а тоді... у! тоді... перекинулася б у пташечку, обернулася б метеликом і полинула б, полетіла серед темної ночі до милого аж на край світу; припала б до його грудей та й зомліла... Ні, не я буду, коли не вирятую Галі! Дарма, що ти, шкандилюго клопоухий, забороняєш—я таки звезду наших голубів до пари.

(за коном). Прісько..у!

ПРІСЬКА. Іду!..у!

— 0 —

Я В А 18.

Г а л я с а м а .

*Ясно світить місяць. Спочатку на кону немає нікого.
Праворуч за лаштунками грає сопілка.*

ГАЛЯ. Зачула сопілочку, й серце упало. Це Максим грає... Невже Пріська не збрехала, невже він справді надігнав коней аж сюди? Піти хіба? Боюся... боюся,—не дай Боже, Йосип довідається... Він, він, голуб мій, грає... І полинула б, і полетіла б, та боюся: як прожене Йосип з двору, то ні за віщо буде й скрині купити...

МАКСИМ (*співає*).

Ой, зійди, зійди, ясний місяцю,
Як млинове коло,
Ой, вийди, вийди, серце дівчино,
Та промов до мене слово.

ГАЛЯ (*співає*).

Ох, і рада б я та виходити,
Із тобою говорити.
Так судять-гудять злії люде
Хотять же нас розлучити...

— 0 —

Я В А 19.

Максим та Галя.

МАКСИМ. Галю, ти тут? Галочко, ясочко, рибонько! Чи я надіявся, чи я думав, що ти тут! Пріська прибігла до мене, звеліла коней сюди надігнати...

ГАЛЯ. А де ж твої коні тепер?

МАКСИМ. Там десь. Кат їх бери! Хиба я міг біля коней zostавитися, коли зачув твій голос? Хиба я можу думати про коней, гроші, про все на світі, коли ти біля мене? *(Цілує Гаю)*.

ГАЛЯ. Гляди, мій голубе щоб, бува, до шкоди не дійшов: коні як уберуться в пашню та нароблять шкоди, то Йосип тоді не подарує.

МАКСИМ. Ат! Хай він лусне, самий Йосип! Ти біля мене, твоє серденько бється поруч з моїм, я цілую, милую тебе до-схочу, а там хай Йосип здере завтра з мене не то гроші, а й волосся з голови!..

ГАЛЯ. А батько?

МАКСИМ. Не згадуй мені про батька. З того часу, як я впевнився, що гроші йому миліші за моє щастя—я його більш не поважаю; з того часу, як він заборонив мені сватати тебе, серце моє від його відвернулося, а сьогодні я ледве втерпів, щоб не вилаяти його...

ГАЛЯ. Батька? Боже тебе борони! Максимику, що це ти?

МАКСИМ. Ти знаєш, що він бере мене з ікономії? що він розрізняє нас, веде мене світ-за-очі, аж у другий повіт, аби вволити волю Йосипа?

ГАЛЯ. Ой Боже ж мій, Боже! *(плаче)*.

МАКСИМ. Голубонько моя, квіточко! Чи пам'ятатимеш ти мене, чи згадуватимеш мене, безталанного, коли я буду далеко від тебе?

ГАЛЯ. Чи не гріх тобі й питати? Увесь вік буду тебе пам'ятати, у дівках посивію, а не зражу я тебе, мій соколе, мій голубе, ніколи...

(За коном голос Йосипа): Максиме! Максиме! А! бодай ти й без вісти пропав!

ГОЛОС ТЕТЯНИ. І, людошки, рятуйте! Жалуйте мене! *(Тужить)*.

(Максим та Галя біжать геть).

Я В А 2 0 .

Йосип, Опанас, Тетяна, староста, поняті, згодом Галя, Максим, строківці, Приська.

СТАРОСТА (до Тетяни). Не турбуйтеся, тітко, —шкоду всяк бачить, дві десятини хліба чисто витолочено.

ТЕТЯНА. Людочки мої, сусіди дорогі, не зобидьте нещасну удову одиноку! Це ж увесь мій присівочок, уся моя надія! Ще ж я у гамазей винца, ще ж я й не оплатилася... (Плаче).

ПОНЯТІ. На 50 карбованців, не меньше, шкоди, Йосипе Йвановичу! Усі ми бачили, як 40 штук панських коней толочили Тетянине поле. Зробимо завтра протокола—хай пан її заплатить.

ПРИКАЖЧИК. З якої речі панові платити? У пана пастухів повең двір—вони відповідають за шкоду. Цю ніч Максим пас—хай і платить.

ТЕТЯНА. Чим він і заплатить? Людочки ж мої! Дві десятинки хлібця попсовано, витолочено—сама свята земля чорніє... (Низько кланяється, плаче). Згляньтеся хоч на моїх сиріт! Де той Максим 50 карбованців візьме?

ПРИКАЖЧИК. А мені яке діло? Де хоче, там хай і бере!

СТАРОСТА. Кажу вам, тітко, не турбуйтеся: коли Максим і не має чим заплатити, то зате в кишені у старого Опанаса бряжчить добре. Зробимо завтра протокола та й потягнемо з батька усе до копійки.

ОПАНАС. З мене?.. Людочки, братіки, чи я повинен у цій пригоді? Катуйте його, проклятого, тягніть у холодну, під різки його, каторжного!

ПРИКАЖЧИК. Авже ж так: усните йому, родовому синові, десятків з пять. За віщо таки батькові одповідати?

ОПАНАС. І де я візьму отаку сумму? 50 карбованців! Лишенько! Згляньтеся таки на мою бідність, на мої злидні та недостатки! 50 карбованців... Ратуйте!

ПОНЯТИЙ. Ось і Максим іде.

ПРИКАЖЧИК (до Максима). Що ти наробив? Де ти був?

МАКСИМ. Там, де тепер немає.

ОПАНАС. Давай, синку, 50 карбованців за спаш, — хоч з душі видери, хоч завісся, а подай.

МАКСИМ. У вас до-ката тих золотих, то й платить. А я де візьму?

ОПАНАС. О, Господи! Катуйте його, бийте його — я батько, я дозволяю....

СТАРОСТА. І хто б там бився? Заплати за сина та й край.

ОПАНАС. Хоч ріжте, хоч розіпніть, — не дам. Його, шибеника, питайте, з його шкуру дерить.

(Максим шепче щось на вухо старості).

СТАРОСТА. Стійте, братця, годі клопотатися, послушайте мене! (До Опанаса) Ти не хочеш, старий, платити за сина 50 карбованців? Не хочеш?

ОПАНАС. Хоч ріжте — не дам! Нема у мене й копійки, й шага за душею!

СТАРОСТА. Коли не маєш чим заплатити, то благословляй сина з Галиною до шлюбу: посватається, то Тетяна подарує й шкоду. Чи не так Тетяно?

ГАЛЯ (падає навколішки перед матір'ю). Матусенько, нене моя ріднесенька! Ми вам з Максимом відробимо за шкоду!

ТЕТЯНА. Хай вас, дитино моя, Господь благословить!

СТАРОСТА (до Галі та до Максима). Перед ба́тьком мерщій навколюшки! Благословляй, старий, а ні — витягай 50 карбованців з кишені. (Становить Галю та Максима перед Опанасом).

ОПАНАС. 50 карбованців? Господи!.. Благословляю. (Благословляє Галю та Максима).

ПРИКАЖЧИК. Що це таке? Тривайте: я сватаю Галю,—я заплачу...

ГАЛЯ. Нене моя! Людочки! Не хочу, не хочу я за Йосипа! Краще з мосту та в воду.

ЛЮДЕ. Ха-ха-ха! Чуєш Йосипе?

ПРИСЬКА (до Йосипа). Мій дядечку, мій кри-весенький! Не вдавайтесь в тугу—я ж біля вас!

ПРИКАЖЧИК (як несамовитий). Ти ізнову тут, проклята! (Кидається з цінком. Приська реготом довається за людей. Прикажчик іде геть з кону).

— 0 —

Я В А 2 1 .

Без прикажчика.

ЛЮДЕ СПІВАЮТЬ:

Ой, дуб-дуба, дуба, дуба!

Не далеко вже до шлюба.

Засватались на покосі,

Потанцюємо на росі.

Ой, дуб-дуба, дуба, дуба!

Наша дівка Галя—люба,

А ми—хлопці моторненькі,

Та й до жартів охитненькі.

Ой, дуб-дуба, дуба, дуба!

Панські коні милі-любі:

Двоє стало за сватів,

А останні за дружків.

Ой, дуб-дуба, дуба, дуба!

Що «булана»—мила люба:

Вона стала за світилку—

Підем, хлопці, по горілку.

Т а н о к .

З А В І С А .

П А Р Т И Т У Р И

до українських драматичних творів:

Безталанна, драма в 5 діях	80
Бувальщина, комедія в 1 дії	80
Бурлака, драма в 5 діях	60
Вихованець, комедія в 3 діях	80
Вихрест, драма в 5 діях	80
В неволі темноти, ком. в 3 діях	80
Дай серцю волю, драма в 5 діях	\$1.25
Душогуби, драма в 5 діях	80
Дячиха, комедія в 4 діях	60
Жидівка вихрестка, драма в 5 діях	80
Запорожський Клад, ком. опе. 3. діях	\$4.50
За Немань іду, оперета в 4 діях	\$1.25
Катерина, драма в 4 діях	80
Кохане в мішках, водевіл в 1 дії	30
Мати Наймичка, драма в 4 діях	80
Невольник, драма в 5 діях	\$1.25
Ой не ходи Гриця та на вечерниці, драма в 5 діях	\$1.75
Орися, комедія в 4 вія	60
Панна Штукарка, комедія в 3 діях	60
Пімста жидівки, драма в 5 діях	\$1.25
Повернув ся із Сибіру, драма в 5 діях	80
По ревізії, етюд в 1 дії	50
Пошились у дурні, ком.-опера в 3 діях ..	\$1.25
Сатана в бочці, комедія в 1 дії	80
Сватане на вечерницях, водевіль в 1 дії	80
Тарас Бульба, драма в 4 діях	80
Хмара, драма в 5 діях	80
Як ковбаса та чарка, то минесь ся і сварка, водевіль в 1 дії	50

Всі замовлення посилайте на адресу:

UKRAINIAN BOOK STORE

168 EAST 4th ST.,

NEW YORK, N. Y.